

Jean des Cars

FRANZ JOSEPH
ȘI SISI

Datoria și rebeliunea

Traducere din franceză de
Irina Negrea

Cuprins

<i>Cuvânt-înainte</i>	13
<i>Genealogia Casei de Habsburg-Lorena</i>	19
1. O dragoste cu adevărat fulgerătoare!	21
În căutarea noii împărătese a Austriei... ..	24
În niciun caz, împăratul nu trebuie lăsat să aștepte!	27
Franz Joseph se va însura cu una dintre verișoarele lui. Dar cu care?	31
La bal, împăratul surprinde pe toată lumea... ..	35
Nimeni nu se gândește să o informeze pe logodnică..., dar ea presimte tot!	41
2. Mariajul contrariilor	45
De data aceasta, „Gotha“ va consemna o căsătorie din dragoste .	48
Vor trece multe luni înainte ca Sisi să fie pregătită pentru viitorul ei statut	53
Franz Joseph își sărută logodnica în fața mulțimii: așa ceva nu s-a mai pomenit vreodată la Viena!	57
După zile istovitoare, Sisi este împărăteasă la 16 ani	63
3. O lună de miere sub supraveghere	69
În Prater, împărăteasa redevine Sisi, tânăra pasionată de circ ...	75
Ce șiretlicuri trebuie să folosească Sisi pentru a putea fi, în sfârșit, singură cu soțul ei... ..	78

În prima ei vizită oficială, împărăteasa îi încântă pe cehi	82
Din ordinul soacrei ei, Sisi trebuie să arate lumii că e însărcinată	85
Războiul Crimeii perturbă viața cuplului imperial	87
Un doliu la Sankt-Petersburg, o naștere iminentă la Viena... . . .	90
4. Maternitatea pedepsită	95
Se bănuiește că împărăteasa ar avea o influență politică...	99
La Paris, Napoleon al III-lea are un fiu. La Viena, Franz Joseph	
speră și el să aibă un moștenitor...	101
În Lombardia și în Veneto, Sisi îi încântă pe opozanți	104
Scandal la Scala din Milano..., dar nu din cauza unei opere! . . .	108
Acum, o călătorie în Ungaria, indispensabilă, însă riscantă... . .	112
În mod paradoxal, moartea ficei sale pecetluiește apropierea	
dintre Sisi și unguri	116
5. O bucurie: un moștenitor! Un dezastru: Solferino...	119
Cuplul imperial se mută și Viena se transformă.	123
Surpriză: împărăteasa Sisi se ocupă de măritișul surorilor ei!	127
Serbări publice la Viena, neliniști în sufletul împărătesei	131
Sisi este disperată când Franz Joseph pleacă la război...	134
După criza politică, cei doi soți se confruntă cu o criză conjugală	138
6. O absență atât de lungă	145
Sisi își organizează prima fugă: alege insula Madeira	149
Sisi își descoperă adevărata suferință:	
nu se poate simți bine nicăieri...	153
7. Sisi suferă o recădere, un cuplu în criză,	
Bismarck îl îngrijorează pe Franz Joseph	161
Venezii se simt ofenșate: Sisi e bolnavă când e cu ei,	
dar se face bine când e plecată...	165
La Veneția, cuplul imperial se străduiește	
să ajungă la un compromis	169
După o absență de un an și două luni,	
Sisi este sârbătorită la Viena	174

8. Capcane pentru doi împărați	179
Două surori ale împărătesei sunt infidele în căsnicie!	
Sisi bănuiește ceva...	182
Împărăteasa îngrijește vilegiaturiști care nu-i cunosc	
identitatea...	185
Charlotte nu ascultă sfaturile lui Sisi:	
vrea și ea să fie împărăteasă...	189
Contrar oricăror așteptări, chestiunea Mexicului	
le apropie pe Sophie și Sisi	193
La Bad Ischl, un ultimatum din partea lui Sisi,	
care amenință să plece definitiv!	196
Sisi se reîntâlnește cu straniul ei văr, devenit acum	
regele Ludovic al II-lea al Bavariei	201
Stupoare: împărăteasa devine avocata Ungariei!	204
Sisi se întoarce la vărul ei Ludovic al II-lea, trădat de Wagner... .	209
În fața ungarilor, triumful lui Sisi estompează	
eșecul politicianilor	211
Prusia vrea să elimine Austria din treburile germane	215
După înfrângerea de la Sadowa, Sisi cheamă în ajutor Ungaria . .	221
Și Mexicul se dovedește o capcană pentru împăratul Maximilian	226
9. Bucuriile unui cuplu: o încoronare și Sisi este însărcinată . .	229
Sisi suferă un eșec politic, împăratul preia din nou controlul. . . .	234
Zvonuri: Ludovic al II-lea al Bavariei se va însura	
cu o soră a lui Sisi?	237
Franz Joseph recunoaște că Sisi are instinct politic	242
Temeri de o nenorocire în Mexic, speranțe	
de căsătorie în Bavaria	246
Rege și regină ai Ungariei: încoronarea unui cuplu	250
O tragedie în Mexic, două drame în Bavaria:	
vara anului 1867 este dureroasă	255
O confruntare imperială: Sisi o întâlnește	
pe Eugénie la Salzburg	259
Ludovic al II-lea al Bavariei nu se va însura, iar Sisi este gravidă . .	264

10. Sisi, mamă posesivă, Franz Joseph, în călătorie:	
un alt compromis...	269
Împărăteasa Austriei va îndrăzni oare să nască în Ungaria?	275
Este oare Andrassy tatăl celui de-al patrulea copil al lui Sisi?	280
Măritată în fine, sora cea mică a lui Sisi	
devine ducesă d'Alençon	285
Franz Joseph pleacă singur la inaugurarea Canalului Suez	290
Sisi geloasă pe Eugénie, care e prea des	
în preajma lui Franz Joseph...	300
Franz Joseph revine, Sisi pleacă: drumurile lor se intersectează. O	
criză în familie?	303
Sfârșitul unui duel de optsprezece ani între Sisi și soacra ei	306
La Expoziția Universală, șahul Persiei refuză să plece	
fără să o fi văzut pe Sisi!	314
Jubileul de argint al împăratului este un triumf pentru Sisi	321
Împăratul moștenește în sfârșit averea Habsburgilor	326
11. Viață secretă, viață calomniată...	329
Franz Joseph nu știe, dar Sisi economisește cu chibzuință	332
Împăratul are o legătură secretă!	334
Un călăreț englez o șochează pe Sisi: nu e un gentleman!	338
Rudolf simte că mama lui este aproape o străină pentru el...	343
O nuntă de aur unde împărăteasa pare și mai întinerită!	349
12. Un mariaj pentru prințul moștenitor,	
un ménage à trois pentru părinții lui?	357
Rudolf este prințul cel mai hăituit și spionat din Europa...	360
Cuplul imperial se ceartă pentru alegerea unei nurori...	363
Oare mariajul lui Rudolf este doar consecința	
unor rațiuni de stat?	367
Dacă Franz Joseph este în pericol, Sisi pretinde să fie cu el	372
La Viena, Franz Joseph urmărește debutul unei actrițe	379
Sisi își alege „înlocuitoarea“, pentru perioadele	
când este absentă de lângă soțul ei...	382

Pentru a o reține pe Sisi, Franz Joseph îi oferă Hermesvilla	388
Ludovic al II-lea al Bavariei este arestat!	
Ce poate face împărăteasa?	389
În Carpați, întâlnirile celor două regine Elisabeta	392
Rudolf, soț rău și arhiduce dezamăgit,	
îi îngrijorează pe părinții lui	396
Crăciunul 1888 la Viena: Sisi are 51 de ani	
și Marie Valerie este logodită	400
13. O tragedie și secrete dureroase	405
Franz Joseph și Sisi se confruntă cu cea mai grea încercare...	410
Sisi este îngrozită: e posibil ca fiul ei	
să fi murit într-o criză de nebunie!	413
În Cripta Capucinilor, Sisi îl strigă pe fiul ei mort...	417
Un cuplu care caută să supraviețuiască în anul de doliu...	421
1890: în sfârșit, un moment de fericire după atâtea nenorociri...	425
O noutate absolută: împreună la hotel... în vacanță!	430
La aniversarea de un mileniu a regatului Ungariei,	
Erzsébet este ca o „fantomă“!	435
14. Optsprezece ani de solitudine	443
Sisi călătorește incognito, dar împăratul nu poate fi liniștit...	447
La Schönbrunn, fatalitatea îl doboară din nou pe Franz Joseph...	450
Asasinul lui Sisi a ucis o femeie mult mai revoltată decât el...	452
Ultima călătorie terestră a lui Sisi nu este cea pe care ea o dorea!	455
Franz Joseph și Katharina Schratt: o prietenie întreruptă	458
Franz Joseph participă la cultul memoriei lui Sisi	461
<i>Postfață</i>	467
<i>Credite fotografice</i>	469

O dragoste cu adevărat fulgerătoare!

În 19 august 1853, după anunțarea logodnei, Franz Joseph și Sisi fac prima lor plimbare ca logodnici, aproape singuri, în împrejurimile stațiunii Bad Ischl. caleașca este condusă de contele Grünne, omul de încredere al împăratului.

Serbarea fusese stabilită cu mult timp înainte. Foarte tânărul împărat al Austriei, Franz Joseph, urma să sărbătorească împlinirea vârstei de douăzeci și trei de ani, iar acesta era totodată momentul ales pentru a anunța, în mod oficial, logodna cu una dintre verișoarele lui primare, Helene de Wittelsbach, ducesă din Bavaria. Bineînțeles, locul fericitului eveniment avea să fie fermecătoarea stațiune termală Bad Ischl, în apropiere de Salzburg, unde familia imperială își avea reședința de vară, și asta chiar dinaintea nașterii lui Franz Joseph, întrucât mama acestuia, arhiducesa Sophie, după câteva avorturi nedorite, venise aici ca să urmeze o cură balneară, în speranța că tratamentul o va ajuta să ducă până la termen o sarcină. Tratamentul fusese într-adevăr eficient: Franz Joseph și, de asemenea, fratele său Maximilian erau numiți „prinții de sare“, prin referire la regiunea Salzkammergut, renumită pentru salinile ei. Faptul că Franz Joseph era deja de cinci ani împărat se datora numai și numai mamei lui: după abdicarea cumnatului ei Ferdinand I, care suferea de tulburări mintale, arhiducesa Sophie își pusese propriul fiu pe tronul Habsburgilor, în 2 decembrie 1848, împingându-l pe soțul ei, un om prea slab, să renunțe la Coroană. La vârsta de 18 ani, Franz Joseph era singura speranță a Habsburgilor de a conduce Austria.

Încoronarea noului împărat se desfășurase fără fast, departe de Viena (zguduită pe atunci de frământări revoluționare și răzvrătiri), la Olmütz, în Moravia*. De atunci, Franz Joseph a avut-o drept

---

* Astăzi Olomouc în Republica Cehă. În 28 și 29 noiembrie 1850, regele Prusiei, Frederic Wilhelm al IV-lea, fusese nevoit să renunțe la proiectele sale

principală consilieră pe mama sa, atât în domeniul politic, cât și în viața familială. Avea toată admirația pentru această femeie rațională, pe care Talleyrand o caracterizase drept „singurul bărbat din familie“, comparabilă cumva cu ducesa de Angoulême, Madame Royale, fiica supraviețuitoare a Mariei Antoaneta și a lui Ludovic al XVI-lea, în fața unchilor ei Bourboni. Chiar și cu binecuvântarea Bisericii, cea care îl făcuse împărat era mama sa, Sophie, în care el avea o încredere totală. Și o asculta necondiționat.

În căutarea noii împărătese a Austriei...

Alegerea viitoarei soții a suveranului era firește esențială. Helene de Wittelsbach nu a fost „o primă alegere“. Inițial, s-a avut în vedere o alianță cu Casa de Hohenzollern și, în iarna anului 1852, Franz Joseph se deplasase la Berlin, unde se îndrăgostise de o încântătoare nepoată a regelui Prusiei, prințesa Anna. Desigur, aceasta era deja promisă altui pretendent, însă Sophie credea că avea un atu hotărâtor, din moment ce era soră cu regina Prusiei: într-adevăr, Sophie de Habsburg și Elisabeta, Elise pentru familie, erau fiicele primului rege al Bavariei, Maximilian I, care, fiind duce al Bavariei, dobândise statutul de monarh prin voința lui Napoleon, în 1805. Dar complicitatea celor două surori nu a avut niciun efect asupra regelui Prusiei, al cărui guvern nu dorea o

---

de uniune a statelor Germaniei de Nord sub conducerea sa. Cabinetul austriac, condus de prințul Felix Schwarzenberg, îl amenințase cu războiul. Cedarea prusacilor poartă numele de „retragerea de la Olmütz“.

alianță matrimonială cu Austria. Era un afront pentru Sophie și, mai ales, pentru fiul ei Franz Joseph. S-a luat în calcul atunci o căsătorie cu o prințesă de Saxonia, Sidonia. Și în acest caz totul părea simplu, din moment ce soția lui Johann de Saxonia, Amalia Augusta, era și ea o soră a lui Sophie! Însă temperamentul limfatic și deloc comunicativ al Sidoniei nu l-a încântat nicicum pe împăratul Franz Joseph.

Mai rămânea o „ultimă opțiune germană“, familia lui Sophie, casa de Wittelsbach. Sora cea mică a Sophiei, Ludovika, făcuse un mariaj mai puțin glorios decât cele trei surori mai mari ale ei: se măritase cu un văr, Maximilian, duce *din* Bavaria, șef al ramurii cadete a dinastiei bavareze*. Avuseseră împreună zece copii, iar fiica lor cea mare, Helene, poreclită Néné, părea să întrunească toate calitățile necesare pentru a deveni împărăteasa Austriei. Ludovika nutrea o admirație înfocată pentru sora ei Sophie, care exercita și asupra ei o mare influență morală. În mod evident, perspectiva unui mariaj atât de prestigios pentru fiica sa cea mare compensa toate resentimentele și frustrările pe care Ludovika le simțea, din cauză că nu era decât o modestă ducesă din Bavaria...

Astfel, chiar dacă soțul ei, ducele Max, era un personaj foarte popular, nu mai puțin adevărat rămânea faptul că era totodată un om extravagant din fire. Călătorise mult, îndeosebi în Orient (cântase la țiteră pe vârful piramidei lui Keops și cumpărase un negrișor la bazarul din Cairo!); era foarte erudit, avea o bibliotecă de douăzeci și șapte de mii de volume și se înconjura de

---

* Se face distincția din 1799 între ramura Wittelsbach, din care descind regii Bavariei și ducii *de* Bavaria, și cea a ducilor *din* Bavaria. (N.t.)

artiști și cărturari, pe care îi poftea la banchete, numind acest cerc de intelectuali „Masa Rotundă a băutorilor“. Iar acest bizar „rege Arthur“ prezida aceste agape. Pentru numeroasa lui familie, ducele Max construisese la München, pe Ludwigstrasse, un palat în curtea căruia instalase un circ, unde își etala talentul de dresor de cai, apelând însă și la diverși clovni și alți saltimbanci. Și, ca la Paris, găseai aici o cafenea, unde erai îndemnat să cânti! Max „cumpăraseră, de asemenea, pentru vacanțele de vară în sudul Bavariei, castelul Possenhofen, cu patru turnuri care se înălțau semețe pe malul lacului Starnberg“.* Poate că Ludovika s-ar fi împăcat până la urmă cu fanteziile soțului ei, dacă acesta nu ar fi comis două greșeli, pe care nu putea să i le ierte: numeroasele lui aventuri amoroase, mai ales cea începută înainte de căsătoria lor, pe care o continuase și după aceea, de pe urma căreia avusese două fiice, cu care se vedea zilnic. A doua lui greșală, care părea cel puțin la fel de gravă pentru Ludovika, era disprețul lui total pentru viața de la curte și, în general, pentru toate constrângerile protocolului. Max nu frecventa de fapt deloc familia regală din Bavaria. Soția lui, care se făcuse remarcată prin frumusețea ei, suferea din această cauză, ca o consoartă credincioasă, dar depășită de situație. Complexată prin comparație cu celelalte surori ale ei, obișnuia să se prezinte drept o „țărancă“. Copiii erau crescuți în libertate, iarna la München, vara la Possenhofen, un loc magic unde caii, câinii, scăldatul în lac și excursiile în Alpi punctau o viață simplă de familie, în contact cu natura.

* Paul Morand, membru al Academiei Franceze, *La Dame blanche des Habsbourg*, Perrin, reed. 2000.

Helene este al doilea copil pe care l-au avut Max și Ludovika. Născută în 1834, are 18 ani, este frumoasă, inteligentă, rațională și bine-crescută. Pentru acest sejur la Bad Ischl, Ludovika i-a comandat o garderobă demnă de logodnica unui împărat. Ducele Max nu le va însoți. În schimb, în ultimul moment, au decis ca a doua lor fiică, Elisabeta, poreclită Sisi, să vină cu ele în călătorie. Duceasa, care a împlinit 15 ani de Crăciun (născută în noaptea de 25 decembrie 1837, fusese supranumită „trandafirul de Crăciun“), este un pic melancolică. Unul dintre prietenii ei, un oarecare Richard, tocmai a murit. Pierderea acestui „amorz“ a afectat-o mult. Exaltată și romantică din fire, Sisi scrie multe poeme; i-a dedicat o poezie și celui recent dispărut. Ludovika s-a gândit să o ia în această călătorie tocmai pentru a-i ridica moralul și, de asemenea, poate și în ideea de a avea două reușite la Bad Ischl, logodind-o pe Sisi cu fratele mai mic al împăratului, arhiducele Karl Ludwig, care are 20 de ani. Mama și cele două fiice ale ei sunt înveșmântate în negru, purtând doliu după o mătușă. Ludovika nu a uitat să-și ia sărurile, prafurile, sticlele cu apă minerală, cele două evantaie și, mai ales, tot calabalâcul de haine și lenjerie feminină. Dar cât de încet se mișcă trăsura și ce greoi sunt caii!

*În niciun caz, împăratul
nu trebuie lăsat să aștepte!*

Berlina cu cele trei călătoare este urmată de o trăsură încărcată cu bagajele lor. În după-amiaza zilei de 15 august 1853, la hanul de

poștă de la Rosenheim, în apropiere de lacul Chiemsee, berlina ducală face un popas. Sisi o exasperează pe mama ei, ținând morțiș să adape ea caii. Ludovika detestă apucăturile de ștregăriță sălbatică ale fiicei ei, care nu știe să se poarte în societate. În 16 august, cu o întârziere de cel puțin un ceas și jumătate, berlina oprește în fine la Bad Ischl, în fața hotelului Austria, o casă modestă și provincială, construită pe esplanada unde vilegiaturii ies seara la promenadă, în lungul malului stâng al râului Traun. Catastrofă: trăsura cu bagaje nu a ajuns încă! Iar Ludovika și fiicele ei, precum și guvernanta lor sunt invitate să ia ceaiul de după-amiază cu arhiducesa Sophie și împăratul Franz Joseph.

Neavând posibilitatea să își schimbe vestimentația și știind că nu se cuvenea nici să fie în întârziere, Ludovika, nervoasă, suferind de migrenă, o previne pe sora ei, arhiducesa, și o pune pe domnișoara Roedi, guvernanta lui Sisi, să le perie hainele prăfuite cu care veniseră pe drum. În pripă, toate trei se aranjează cât de cât, pentru a fi prezentabile în rochiile lor negre, nepotrivite pentru acea ocazie. Nu omit să o ajute pe Helene să se pieptene, în timp ce Sisi se descurcă singură, împletindu-și părul superb în două cozi. O adevărată podoabă capilară, de care are multă grijă. Helene, care știe scopul acestei călătorii, are o înfățișare austeră, dar demnă și respectabilă, consideră mama ei; în contrast, frumusețea cumva sălbatică a lui Sisi este frapantă, deși de la bun început pe ea nu o amuzase deloc acest periplu, neputând însă să refuze să meargă. Ca printr-o minune, trecând peste circumstanțele jenante, dar lesne de înțeles, micul trib bavarez este gata să coboare în salon.

E ora patru. Împăratul, de o punctualitate legendară și aproape obsesivă, își face apariția în uniformă de general. După

moartea premierului său, prințul Schwarzenberg, în urmă cu un an și patru luni, Franz Joseph, care a desființat funcția de ministru de război, a preluat personal rolul de conducător al armatei. Se consideră un soldat; și așa va rămâne mereu.

Mama și cele două fiice ale ei fac reverențe adânci, cu ochii pironiți în podea. Reverența făcută de Helene, imediat în spatele Ludovikăi, este desăvârșită, ca toate manierele ei. Sisi? Un pic stângace, se descurcă totuși, rămasă la urmă. Urmează îmbrățișări între arhiducesă și ducesa, gesturi convenite de cele două surori care, pentru o clipă, par să fie pe picior de egalitate și să ridice familia lor ducală la rangul de ramură imperială. Franz Joseph se uită la Helene, pentru a evalua calitățile pe care i le-a lăudat mama lui. Néné este efectiv frumușică, zveltă, se spune că este educată și serioasă. Împăratul îi zâmbește. E un bărbat calm și curtenitor, plin de farmec, în orice situație imperturbabil și răbdător din fire, ducând o viață extrem de simplă, însă concentrând în mâinile sale toate puterile. Cât de diferit este de unchiul lui, Ferdinand I, debil mintal, și de tatăl lui, Franz Karl, care — și mai grav chiar! — nu putea nici măcar să scoată două vorbe fără să se bălbâie! Franz Joseph, nepotul și, respectiv, fiul lor, este un om perfect sănătos la trup și la minte. Și are o dispoziție excelentă, studiind-o acum pe Helene când se așază la masă, fiindcă urmează să fie aduse prăjiturile și ceaiul. Nu există hazard în protocolul imperial și în calculele mamelor pețitoare: Helene este plasată lângă suveran. Grație educației perfecte pe care a primit-o, Franz Joseph se pricepe să schimbe amabilități convenționale cu verișoara lui fâstăcită, dar care știe să se comporte elegant. Vorbele lor sunt banale și curtenitoare. Argintăria și farfuriile circulă într-un balet bine stăpânit de personalul cu

mănuși albe de la hotelul Austria. Totuși, așa cum remarcă arhiducele Karl Ludwig, în vârstă de 20 de ani, al doilea frate al împăratului pe care Sophie ar vrea să-l însoare cu Sisi, privirile fratelui său mai mare nu zăbovesc prea mult asupra lui Helene. Chiar dacă se exprimă foarte agreabil, aproape mecanic, ochii lui se îndreaptă spre capătul mesei. De ce? Fiindcă Sisi a fost expulzată acolo ca un copil, cu guvernanta ei. Un copil prea mare deja, într-o rochie neagră foarte modestă, Sisi e atât de stânjenită de felul cum e scrutată, încât nu poate să înghită nimic. Franz Joseph se miră de faptul că a fost așezată atât de departe. Și de ce, în fond, mama lui nu i-a vorbit decât despre Helene? Și de ce Sisi nu stă mai aproape? În timp ce își pune aceste întrebări în sinea lui, regina Elise a Prusiei, soră cu Sophie și Ludovika, întru totul la curent și ea cu stratagema mijlocitoarelor, constată, la fel ca nepotul ei Karl Ludwig, că împăratul are o figură radioasă și că această stare sufletească nu se poate explica decât prin bucuria de a o privi pe Sisi. Iar Sisi este impresionată de felul cum e cercetată cu insistență și examinată — fiindcă nu i s-a mai întâmplat niciodată ca vreun bărbat să se uite așa la ea —, fără să înțeleagă că tocmai stârnise o pasiune fulgerătoare. Nu știe de ce, dar îi e frică și, murmurând cu buzele strânse, îi spune guvernantei cât e de tulburată. Pe măsură ce timpul trece, împăratul e din ce în ce mai puțin atent la Helene, ajungând în final să i se pară mai degrabă dură decât grațioasă. Helene l-a interesat pentru o clipă. Doar atât... Pe când Sisi...

*

Franz Joseph se va însura cu una dintre verișoarele lui. Dar cu care?

A doua zi dimineată, 17 august, împăratul Austriei pare alt om când se prezintă, devreme, la mama lui. Arată ca un bărbat care a avut o noapte albă, dar care este foarte fericit, în ciuda vremii mohorâte, a ploii și a norilor joși, cum se întâmplă adesea în această regiune și în acest anotimp. Un bărbat îndrăgostit. Nimic, nici măcar veștile îngrijorătoare despre litigiul dintre Rusia și Imperiul Otoman nu vor putea să îi strice buna dispoziție. Franz Joseph e fericit, poate pentru prima oară de când a fost adus la putere în condiții umilitoare pentru un împărat al Austriei... Zâmbește încrezător în viață. Și îi mărturisește arhiducesei Sophie că „Sisi e fermecătoare“... Niciun cuvânt despre Helene, vizibil deja eliminată. Autoritară din fire, arhiducesa nu prevăzuse această răsturnare a planului său, chiar dacă în ajun constatase și ea că fiul ei părea subjugat de juna Elisabeta, nepoata care nici măcar nu era pe deplin femeie. Oh, mult prea tânără încă!

Arhiducesa Sophie are obișnuința și temperamentul de a decide în locul unor bărbați nevolnici, cum erau soțul și cumnatul ei. Însă fiul ei (va scrie arhiducesa) „radiază“! Când a intrat la ea, se citea pe chipul lui fericirea. Mama lui, deși înzestrată cu o energie și o autoritate fără cusur, înțelege totuși că va trebui să se acomodeze cu acest sentiment subit, care o contrariază. Și are toate motivele să fie descumpănită de ceea ce se întâmplă, din moment ce până atunci ea era cea care alegea, în mod discret, femeile care puteau potoli simțurile fiului ei, despre care se spune